Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle 21.10.2025

HE 138/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Aalto-yliopiston lausunto T&K-rahoituslain muuttamisesta

Aalto-yliopisto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Suomen bruttokansantuote on kehittynyt ennakoitua heikommin, ja siksi hallitus esittää, että T&K-rahoituksen taso tarkistettaisiin uusimman talousennusteen mukaisesti kahden vuoden välein neljän vuoden tarkasteluvälin sijaan. Näin ollen tarkastuspisteiksi tulisivat vuodet 2026 ja 2030 vuoden 2028 lisäksi. Tarkastelun tihentymisen seurauksena vuoden 2026 T&K-rahoituksen lisäys olisi noin 240 miljoonaa euroa aiemmin arvioidun 280 miljoonan euron sijaan.

Aalto-yliopisto pitää positiivisena, että hallitus ei esitä luopumista parlamentaarisesta sovusta nostaa valtion T&K-menot 1,2 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. BKT:n nykyistä tiuhempi tarkastelu tuo kuitenkin T&K-tavoitteeseen aiempaa enemmän heilahtelua, joka toimii Suomen TKI-järjestelmän ennakoitavuuden ja pitkäjänteisyyden tavoitteita vastaan. Yksi parlamentaarisen sovun keskeisistä motiiveista oli juuri järjestelmän ennakoitavuuden parantaminen.

Hallituksen esityksen mukaan vuosikorotus pienenisi 40 miljoonalla eurolla vuonna 2026, mutta on epäselvää, miten vuosikorotuksen pieneneminen kohdentuisi. Hallituksen esityksen valmistelumateriaalien mukaan kohdentamattoman T&K-rahoituksen määrä vuodelle 2026 on arviolta 20 miljoonaa euroa (VM/BO 14.8.2025 T&K-rahoituslain päivittäminen). Jos näin on, tarkoittaisi 40 miljoonan euron leikkaus kasvutavoitteeseen rahoituksen leikkaamista jo kohdennetusta rahoituksesta. Koska hallituksen esitys ei sisällä ehdotusta leikkauksen kohdentumisesta, Aalto-yliopisto ei voi ottaa siihen kantaa.

Aalto-yliopisto korostaa tarvetta kohdentaa valtion T&K-rahoitusta tavalla, joka parantaa tuottavuutta. Tuottavuuden parantumista pidetään keskeisenä talouskasvun lähteenä, ja kestävä talouskasvu mahdollistaa hyvinvoinnin lisäämisen yhteiskunnassa.[1]

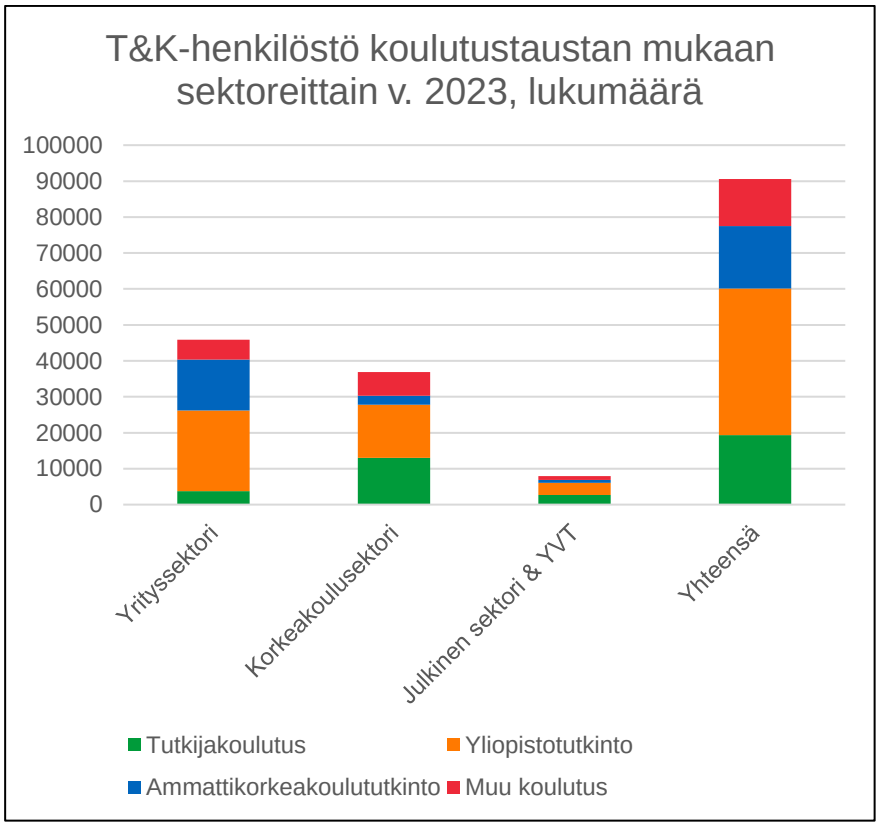
Innovaatiotutkimuksen perusteella T&K-rahoituksessa riskinä on soveltavan tutkimuksen ja kehittämistyön rahoituksen ylikorostuminen ja ali-investointi akateemiseen tutkimukseen. Tämä johtaa tuottavuuskasvun menetyksiin.[2] Taloustieteellisen innovaatiotutkimuksen mukaan tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva koulutus ovat avainasemassa, kun tuottavuutta halutaan järjestelmätasolla nostaa. OECD on todennut, että Suomessa innovaatiot eivät ole kovin radikaaleja vaan toiminta painottuu liiaksi inkrementaaliseen jo olemassa olevien tuotteiden paranteluun.[3]

Tieteen ja uutta luovan tutkimuksen rahoitus on keskeinen julkisen vallan tehtävä. Kun julkinen tutkimusjärjestelmä tuottaa tietoa, yritykset voivat rakentaa tämän tiedon päälle ja tuottaa vaikuttavia sovelluksia, myös yhteistyössä tutkimusorganisaatioiden kanssa. Tutkijat ovat suositelleet uutta luovan tutkimuksen rahoittamista julkisista varoista innovaatiopoliittisena toimenpiteenä.[4]

T&K-lisärahoituksen suuntaaminen on vastoin tutkijoiden suosituksia toistaiseksi kohdentunut yritysvetoisesti julkisen tutkimusjärjestelmän jäädessä pienempään rooliin. Vaikka hallituksen talousarvioesityksessä vuodelle 2026 korkeakouluille esitetään ensimmäistä kertaa pysyvää T&K-rahoituksen lisäystä, samaan aikaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen esitetyt leikkaukset syövät tämän lisärahoituksen kokonaan. Tämä on erityisen valitettavaa siksi, että Suomen TKI-toimet voivat onnistua vain, jos Suomessa on riittävästi TKI-työvoimaa. Valtaosa TKI-työn tekijöistä koulutetaan korkeakouluissa, ja perusrahoituksen leikkaus vaikuttaa suoraan juuri koulutukseen.

T&K-rahoituslain muuttaminen tarkastuspisteitä lisäämällä vähentää erityisesti vuosien 2026 ja 2027 liikkumavaraa ja siten heikentää mahdollisuuksia suunnata rahoitusta aiempaa enemmän korkeakouluille. Yliopistojen perusrahoitus inflaatio huomioiden on laskenut viidenneksellä verrattuna tilanteeseen runsaat kymmenen vuotta sitten. Maisterintutkintoa kohden laskettuna reaalirahoitus on laskenut kolmanneksella.

Parlamentaarinen TKI-työryhmä korosti yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta tärkeänä osana TKI-ketjua. Myös pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa linjataan, että ”erityisesti alkuvaiheessa rahoituksella varmistetaan TKI-osaajien kouluttaminen ja huolehditaan korkeakoulujen perusrahoituksesta”. T&K-rahoituksen kohdentamisessa olisikin jatkossa tervetullutta palata parlamentaarisen TKI-työryhmän linjaamiin periaatteisiin.

Aineistolähde: Tilastokeskus, tutkimus- ja kehittämistoiminta

[1] Ks. Pohjola, Matti, *Teknologia, investoinnit, rakennemuutos ja tuottavuus – Suomi kansainvälisessä vertailussa*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja – Yritykset – 2020:5. [Linkki]
[2] Akcigit, Ufuk, Douglas Hanley & Nicolas Serrano-Velarde, Back to basics: Basic Research Spillovers, Innovation Policy and Growth. *Review of Economic Studies*, 2021, 88(1): 1–43. [Linkki]
[3] OECD Reviews of Innovation Policy: Finland 2017. [Linkki]
[4] Hyytinen, Ari, Tuomas Takalo & Otto Toivanen, Julkinen TKI-rahoitus tulee suunnata harkiten – mieluiten koulutukseen ja perustutkimukseen. *T&Y-lehti* 2:2024. [Linkki]